

ELEMENTI, KRITERIJI I OBLICI VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA U NASTAVNOM PREDMETU POVIJEST- Mihovil Juranko

Elementi ocjenjivanja u nastavi povijesti su:

- Činjenično znanje (ČZ) (odnosi se na temeljna povijesna znanja, poznavanje najvažnijih činjenica, datuma i povijesnih osoba; poznavanje temeljnih povijesnih pojmova i procesa)
- Konceptualno znanje (KZ) (odnosi se na sposobnost povijesnog mišljenja; vještine koje omogućuju organizaciju, generalizaciju i strukturiranje sadržaja, a obuhvaćaju: vještinu kronološkog mišljenja-kronologija; uzročno-posljedične veze, vještine analize i interpretacije povijesnih događaja i procesa-usporedba i sučeljavanje, kontinuitet i promjene povijesnih događaja, vještine analize vrijednosnih povijesnih tema i zauzimanje stavova-empatijsko razumijevanje povijesti)
- Proceduralno znanje (PZ) (odnosi se na sposobnost povijesnog mišljenja i vještinu povijesnog istraživanja, a podrazumijeva poznavanje metoda prikupljanja podataka, sređivanja i obrade, interpretacije i pisanja rada eseja, seminarskih radova; rješavanje problemskih zadataka, kreiranje povijesnih karata, prezentacija, plakata).

Kriteriji vrednovanja i ocjenjivanja:

1. ČINJENIČNO ZNANJE

Odličan (5): Zna sve tražene povijesne događaje, pojave, procese, pojmove, osobe i činjenice te ih samostalno i cjelovito producira.

Vrlo dobar (4): Zna većinu povijesnih događaja, pojava, procesa, pojmova, osoba i činjenica te ih producira uz manju nesigurnost ili uz manju pomoć nastavnika.

Dobar (3): Prepoznaje najvažnije i pojedine događaje, pojave, procese, pojmove, osobe i činjenice te ih producira djelomično, nepotpuno ili uz čestu pomoć nastavnika.

Dovoljan (2): Prisjeća se i nepovezano producira glavne povijesne događaje, pojave, procese, pojmove, osobe i činjenice. Traži stalnu pomoć i usmjeravanje od strane nastavnika. Miješa ključne pojmove.

Nedovoljan (1): Učenica/učenik nije dosegla/ao minimalni standard činjeničnog znanja. Izjavljuje da nije spremna/spreman, ne želi odgovarati, nije učio ili traži odgodu za sljedeći put.

2. KONCEPTUALNO ZNANJE

Odličan (5): Točno i potpuno interpretira i objašnjava sve podatke na povijesnoj karti, samostalno i točno ilustrira kronološka redanja, te izrađuje usporedne tablice događanja. Učenik/učenica bez pomoći uspostavlja uzročno-posljedične veze (odvaja uzroke, povod i posljedice), izdvaja ključne pojmove, stvara priču na temelju grafikona, karte, slike. U izlaganju u potpunosti vlada povijesnom terminologijom. Razlikuje povijesni izvor od

povijesne interpretacije, te ga svrstava u vremenski i prostorni kontekst. Vidljiv je stalan i velik angažman u radu.

Vrlo dobar (4): Uz manju nesigurnost ili nedostatke interpretira i objašnjava podatke na povijesnoj karti, uz manje pogreške izrađuje lente vremena ili usporedne tablice. Uz manje vođenje učenik/učenica je sposoban uspostaviti uzročno-posljedične veze, razlikovati uzroke, povod, objasniti posljedice; te izdvojiti kontekst povijesnog izvora. Navodi većinu podataka na temelju slike, grafikona... Većinom je angažiran u radu.

Dobar (3): Djelomično ili uz stalno usmjeravanje interpretira i argumentira podatke na temelju povijesne karte, grafikona, slike. Uz stalno vođenje kreira lente vremena i usporedne tablice, ali su one nepotpune tj. djelomične. Prepoznaje kontekst povijesnog izvora, ali objašnjenje je površno ili nepotpuno. Povremeno je angažiran na nastavi.

Dovoljan (2): Učenik površno i uz veće pogreške interpretira podatke na povijesnoj karti ili izvodi zaključke na temelju slike, grafikona. Uz veliku pomoć učenik se prisjeća uzročno-posljedičnih veza, stječe se dojam da nagađa i zahtjeva stalno vođenje nastavnika, međutim njegova argumentacija izostaje ili je pogrešna. Nije sposoban staviti povijesni izvor u kontekst. Učenik/učenica nije redovit/a u izvršavanju obaveza, te se često upozorava na važnost izvršavanja istih.

Nedovoljan (1): Ni uz stalno navođenje ne interpretira podatke na povijesnoj karti, ne uspijeva kronološki poredati događaje/osobe/pojave. Nije sposoban uspostaviti uzročno-posljedične odnose niti uz stalna potpitanja, ne prepoznaje povijesni kontinuitet, te ne povezuje povijesne izvore s njihovim vremensko-prostorim nastankom. Učenica/učenik nagađa i navodi podatke koji su potpuno pogrešni i nemaju nikakve veze s slikovnim materijalom ili pitanjem. Izjavljuje da nije spremna/spreman; nije učio/učila. Učenica/učenik ne pokazuje interes i ne izvršava obveze tijekom nastave.

3. PROCEDURALNO ZNANJE

Odličan (5): Učenički radovi pokazuju vrlo visoku razinu samostalnog razmišljanja i kreacije. Obradena tema, problemski zadaci, učenički kreativni radovi su točni, te objašnjeni temeljito i uvjerljivo. Objašnjenja i argumenti su primjereni, dobro organizirani i povezani. Učenik/ca je svjestan/na da povijest pretpostavlja različite interpretacije događaja i to pokazuje u svojem radu: zna protumačiti zašto je to tako i vrednovati pojedina tumačenja. Učenikov nastup je samouvjeren, siguran, bez pogrešaka. Plakati u potpunosti zadovoljavaju sve kriterije kvalitete: točnost i optimalnu količinu sadržaja, čitljivost, usklađenost vizualnog materijala sa sadržajem, tekst koji se navodi u natuknicama, pravopisno ispravno napisan, navedeni izvori materijala.

Vrlo dobar (4): Učenički radovi pokazuju visoku razinu razmišljanja i kreacije, ali pojavljuju se i manji nedostaci, propusti. Kod obrade pojedinih tema, rješavanju problemskih zadataka ili kreiranju karata uočavaju se manje pogreške ili su objašnjenja i argumenti nepotpuni i/ili nepovezani. Učenik/ca pokazuje nesigurnost u nastupu, te zahtjeva manju pomoć nastavnika. Učenički plakati nisu dovoljno čitki ili pregledni ili je nedovoljno usklađena količina sadržaja prema zadanoj temi.

Dobar (3): Učenički radovi su djelomični. Struktura rada postoji, no pojedini elementi nisu dorađeni (uvod, obrana hipoteze ili zaključak, premalo je bilježaka, postoje pogreške pri citiranju, neki su prilozi loše odabrani i slabo opisani). U radu ima gramatičkih i pravopisnih pogrešaka. Učenik zahtjeva stalno vođenje kako bi na temelju određenog povijesnog izvora mogao razumjeti njegov smisao, usporediti ga s drugim ili staviti u novi kontekst. Plakati i učeničke kreacije uglavnom su točne, ali vidi se nesustavnost, necjelovitost ili površnost u pojedinim dijelovima.

Dovoljan (2): Učenik uz stalno vođenje može prepoznati značenje i pouzdanost izvora, međutim ne posjeduje sposobnosti generalizacije ili primjene u novom kontekstu. Njegovi radovi su površni, prevladava pripovijedan ili opisan pristup, a nedostaje objašnjavanje i analiza, argumentacije. Ne objašnjavaju se promjene, uzroci i posljedice. Plakati ili prezentacije su nepotpune, vizualni sadržaji uglavnom nemaju veze s tekstualnim objašnjenjima, a podatci su djelomično točni. Učenik koristi bilješke prilikom izlaganja.

Nedovoljan (1): Učenik ne izvršava zadatke, odbija raditi, ne pridržava se zadanih rokova i termina. Pokušava krivotvoriti tuđi rad i prikazati ga kao vlastiti. Ne prepoznaje značenje i pouzdanost izvora, ne zna na koji način ih iskoristiti, ne može kreirati povijesne karte. Plakat ne zadovoljava minimalne kriterije u prezentiranju zadane teme: točnost sadržaja, usklađenosti vizualnog materijala i teksta, jezične pismenosti, čitljivosti. Pri izradi samostalnih istraživačkih radova učenici trebaju poštivati smjernice o izradi samostalnog istraživačkog rada (jasno postavljena hipoteza/istraživačko pitanje, struktura, kvalitetna argumentacija i interpretacija, opravdanje korištenja izabranih metoda, navođenje izvora, način citiranja).

Kriteriji za pisane provjere:

Nedovoljan 0 – 49 %; Dovoljan 50 – 60% ; Dobar 61 – 75 % ;Vrlo dobar 76 - 89%; Odličan 90 – 100%

Nastavnik ima pravo i mogućnost korekcije priložene skale s obzirom na uspjeh razreda, ili na ukupan broj bodova.

Oblici vrednovanja i ocjenjivanja:

- Provjeravanje, vrednovanje i ocjenjivanje učenika iz povijesti provodi se nenajavljeno na svakom satu usmeno: razgovorom, diskusijom, propitivanjem, pripremljenim vježbama i zadacima; te pisano: pisanim provjerama, istraživačkim radovima, referatima, esejima, radom na povijesnim izvorima, zadacima u radnim bilježnicama i listićima, kreiranjem karata te domaćim zadaćama.
- Pisane provjere se pravovremeno najavljuju te su navedene u vremeniku pisanih provjera koji se donosi na početku svakog polugodišta. Pisane provjere provode se nakon obrađenih i uvježbanih nastavnih cjelina ili tema, jedne ili najviše dvije.
- O broju pisanih provjera odlučuje svaki nastavnik pojedinačno, a provodi ih u skladu s planom, programom, Nacionalnim okvirnim kurikulumom i Pravilnikom o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi. Učenici iz jedne

pisane provjere mogu dobiti jednu ili dvije ocjene ovisno o broju elemenata koje profesor ocjenjuje.

- Učenici koji nisu bili na satu u terminu kada se pisala pisana provjera, pisat će je prvi sljedeći sat nakon povratka na nastavu (ili u slučaju dužeg izostanka/bolovanja učenika u terminu koji odredi nastavnik u dogovoru s učenicom/učenicom).
- Na temelju jednog usmenog odgovora nastavnik može ocijeniti učenika iz jednog ili iz dva elementa.
- Nastavnik prati učenika, njegov odnos prema radu, školskim pravilima, izvršavanju obaveza, spremnost na suradnju, te navedeno evidentira u rubrici bilješke u imeniku. Ova kategorija ocjenjivanja je jednako važna kao i brojčana ocjena i uvelike utječe na zaključnu ocjenu, te ima i odgojnu komponentu. Obaveze učenika:
- Učenik je obavezan redovito nositi pribor za rad, aktivno sudjelovati u radu i izvršavati obaveze, doći pripremljen za nastavu, poštivati kućni red.

Zaključivanje ocjene: Zaključna ocjena je odraz cjelokupnih odgojno-obrazovnih postignuća, angažiranosti i rada učenika i temelji se na bilješkama i ocjenama učenika. Zaključna ocjena ne mora biti aritmetička sredina, pogotovo ako je učenik pokazao napredak koji bi trebao biti nagrađen; isto tako ukoliko učenik prestane učiti u npr. ožujku, uporno zanemaruje obaveze, njegova zaključna ocjena može biti manja od aritmetičke sredine. Kako bi se vrednovao kontinuirani rad za zaključnu pozitivnu ocjenu učenik mora imati ukupno barem jednak broj pozitivnih i negativnih ocjena, te iz svake cjeline koja se obrađuje u toku nastavne godine mora imati barem jednu pozitivnu ocjenu. Na dopunskom i popravnom ispitu se polaže gradivo cjelokupne školske godine.